

# Introduktion till ICD-11

# Innehåll

|                                                                  |          |
|------------------------------------------------------------------|----------|
| <b>ICD – Internationell klassifikation av sjukdomar .....</b>    | <b>3</b> |
| ICD:s innehåll och uppbyggnad .....                              | 4        |
| ICD-10 .....                                                     | 4        |
| ICD-11 .....                                                     | 5        |
| Innehållets struktur i ICD-11 .....                              | 5        |
| Översättning av ICD-11 till svenska .....                        | 5        |
| <b>ICD-11 – vad är nytt? .....</b>                               | <b>6</b> |
| Fem nya kapitel .....                                            | 6        |
| Omgrupperingar och omflyttningar .....                           | 7        |
| Ny kodstruktur .....                                             | 7        |
| Postkoordinering ger möjlighet att kombinera koder .....         | 8        |
| Postkoordinering ersätter dagger (†)-asterisk (*)-systemet ..... | 8        |
| Detaljkoder kan ge mer information om ett hälsotillstånd .....   | 8        |

# ICD – Internationell klassifikation av sjukdomar

ICD är Världshälsoorganisationens (WHO) internationella klassifikation för sjukdomar och andra hälsotillstånd.

ICD används framför allt för att följa och jämföra sjukdomsmönster och dödsorsaker mellan olika regioner och länder. Bland annat gör klassifikationen att hälso- och sjukvården, myndigheter och forskare kan analysera sjukdomars utbredning och orsaker, planera vårdåtgärder och fatta beslut baserade på kunskap och fakta. ICD är därmed avgörande för folkhälsorapportering, epidemiologiska studier, forskning och internationella jämförelser inom medicin och hälsa.

ICD uppdateras och förvaltas internationellt av WHO, och regelverket säkerställer att klassifikationen används på ett enhetligt sätt över hela världen. WHO:s organisation för förvaltning och uppdatering av ICD involverar både experter från de olika medicinska specialiteterna och personer med sakkunniga i klassificering.

I Sverige ansvarar Socialstyrelsen för att översätta ICD till svenska och förvalta översättningen. Vi ansvarar också för att WHO:s regelverk är utgångspunkten för den internationella rapporteringen av sjukdomar och andra hälsoproblem och den nationella rapporteringen till de register vi förvaltar.

Ett av de största nationella registren där ICD används är Patientregistret. Till detta register samlar vi in ICD-uppgifter om den specialiserade vården i Sverige. Uppgifterna används bland annat till officiell statistik, forskning och för underlag för ersättningssystemet inom hälso- och sjukvården samt det försäkringsmedicinska beslutstödet. Hur rapporteringen ska gå till regleras i Socialstyrelsens föreskrifter om uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsens patientregister.

- ➔ [Patientregistret](#)
- ➔ [Socialstyrelsens föreskrifter om uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsens patientregister](#)

Socialstyrelsen ansvarar också för att registrera dödsorsaker i Dödsorsaksregistret enligt WHO:s regelverk. Registreringen utgår från de dödsorsaksintyg som skickas till oss vid varje dödsfall, och registret ger underlag för såväl den nationella som den internationella statistiken om dödsorsaker.

→ [Dödsorsaksregistret](#)

## ICD:s innehåll och uppbyggnad

ICD innehåller information om sjukdomar, skador, yttre orsaker till dessa, förgiftningar, symtom och kliniska fynd. Klassifikationen innehåller också information om andra omständigheter som påverkar hälsotillståndet eller kontakterna med hälso- och sjukvården.

ICD:s struktur utgår från sjukdomars likartade egenskaper, som symtom, orsak och sjukdomsförlopp (se WHO:s definition av sjukdom: [ICD-11 Reference Guide](#)). Klassifikationen utvecklas och förvaltas av medicinska specialister världen över i WHO:s regi. Innehållet är hierarkiskt strukturerat i kapitel, avsnitt och kategorier. Kategorierna representerar hälsotillstånd eller motsvarande, och varje kategori har en unik kod.

ICD:s **kapitel** är främst grupperade efter

- **organsystem** (exempelvis cirkulationsorganens sjukdomar, andningsorganens sjukdomar)
- **etiologi/orsak** (exempelvis infektionssjukdomar, yttre orsaker till skador)
- **livsfas eller särskild population** (exempelvis graviditet, perinatalperioden)
- **typ av tillstånd** (exempelvis cancer, psykiska sjukdomar).

ICD:s **avsnitt** indelas främst efter specifika diagnoser eller diagnosgrupper samt logisk gruppering inom avsnittet utifrån sjukdomens natur, anatomisk lokalisation och kliniska likheter. Indelningen i **kategorier** och subkategorier ger ökad klinisk specificitet (exempelvis typ, lokalisation eller komplikationer).

## ICD-10

ICD-10 är den version av ICD som används för rapportering till Socialstyrelsens register idag. Den svenska översättningen, som också har anpassats till svenska förhållanden, kallas ICD-10 SE.

# ICD-11

ICD-10 har länge varit standard i Sverige. Nu är ICD-11 på väg att ersätta ICD-10, med uppdaterad struktur, utökat och aktualiserat innehåll och fler funktioner. ICD-11 är helt digital och ger möjlighet till mer detaljerad dokumentation.

## Innehålllets struktur i ICD-11

I ICD-11 är innehållet strukturerat i 26 numrerade kapitel. De flesta av kapitlen listar olika typer av **sjukdomar, skador** och andra **hälsoproblem**. Det finns också ett kapitel för **yttre orsaker till sjukdom och död** och ett för **omständigheter av betydelse för hälsotillståndet eller för kontakten med hälso- och sjukvården**. Det sista numrerade kapitlet (26), *Supplementary Chapter Traditional Medicine Conditions*, berör tillstånd inom traditionell asiatisk medicin och har inte översatts till svenska. Utöver de numrerade kapitlen finns även ett kapitel för **bedömning av funktionstillstånd** (V) och ett kapitel med **detaljkoder** (X). Detaljkoderna är en av nyheterna i ICD-11, som gör det möjligt att göra mer detaljerade beskrivningar av ett hälsotillstånd.

## Översättning av ICD-11 till svenska

Socialstyrelsen ansvarar för den svenska översättningen av ICD-11. Översättningsarbetet har involverat läkare med medicinsk specialistkompetens, utöver sakkunniga inom klassifikationer och terminologi. Dessutom har utökade granskningar kontinuerligt gjorts bland annat av

- ett stort antal professionsföreningar inom vård och omsorg
- de nationella programområdena (NPO) inom regionernas system för kunskapsstyrning
- Svenska Läkaresällskapet, inklusive Kommittén för medicinsk språkvård
- sakkunniga på Socialstyrelsen.

Språket i ICD-11 ska återge ett så enhetligt och tydligt svenskt fackspråk inom vård- och omsorgsområdet som möjligt. Översättningen ska samtidigt motsvara den internationella versionen, vilket innebär att det kan förekomma skrivningar som inte stämmer helt överens med svensk praxis eller är relevanta i svensk kontext.

# ICD-11 – vad är nytt?

ICD-11:s struktur är i grunden densamma som i tidigare versioner. Det gör klassifikationen (och statistiken) mer stabil över tid, samtidigt som den är öppen för att inkludera nya avsnitt när det behövs. Men det är också mycket i ICD-11 som är förändrat jämfört med ICD-10. Nedan följer några av de mest centrala förändringarna, som också beskrivs mer i detalj under punktlistan:

- ICD-11 har fem nya kapitel.
- Vissa sjukdomar och skador har grupperats om eller flyttats till en annan plats på grund av harmonisering till den aktuella medicinska kunskapen och med hänsyn tagen till dagens kliniska praxis.
- ICD-11:s kodstruktur är ny.
- ICD-11 möjliggör mer detaljerade beskrivningar av hälsotillstånden genom möjligheten att postkoordinera olika koder.
- ICF, den internationella klassifikationen för bedömning av funktionstillstånd, har delvis byggts in i ICD-11.
- ICD-11 är helt anpassad för digital användning.

## Fem nya kapitel

ICD-11 har fem nya kapitel, varav tre är helt nya, och två har tillkommit när ett tidigare kapitel delats upp i två. ICD-11 har därmed en annan numrering av kapitlen än ICD-10.

- Tillstånd som påverkar immunsystemet och tillstånd som påverkar blodet har delats upp i två olika kapitel.
  - **Kapitel 03** Sjukdomar i blodet och blodbildande organ.
  - **Kapitel 04** Sjukdomar i immunsystemet.
- Sömn- och vakenhetsstörningar har grupperats ihop till ett nytt kapitel från att tidigare varit spridda över flera kapitel.
  - **Kapitel 07** Sömnstörningar.
- Sexuella tillstånd har grupperats ihop till ett nytt kapitel från att tidigare varit spridda över flera kapitel.
  - **Kapitel 17** Tillstånd relaterade till sexuell hälsa.
- Ett nytt kapitel om traditionell asiatisk medicin har lagts till. Detta kapitel har dock inte översatts till svenska.
  - **Kapitel 26** Supplementary Chapter Traditional Medicine Conditions.

# Omgrupperingar och omflyttningar

Ny kunskap och en mer kliniskt driven revideringsprocess har lett till att vissa sjukdomar och skador grupperats om eller flyttats till en annan plats i ICD-11. Några exempel:

- Stroke har flyttats från cirkulationsorganens sjukdomar till Kapitel 08 *Sjukdomar i nervsystemet*.
- Influensa har flyttats från sjukdomar i andningsorganen till Kapitel 01 *Infektions- och parasitsjukdomar*.
- Prionsjukdomar har flyttats från infektionssjukdomar till Kapitel 08 *Sjukdomar i nervsystemet*.
- Hierarkin för hjärklaffssjukdomar i Kapitel 11 *Sjukdomar i cirkulationsorganen* har ändrats från att huvudsakligen sorteras efter etiologi till att huvudsakligen sorteras efter klafftyp.
- Cystisk fibros har flyttat från endokrina sjukdomar till Kapitel 12 *Sjukdomar i andningsorganen*.

## Ny kodstruktur

De koder som representerar kategorier för sjukdomar, skador, symtom, kliniska fynd och andra orsaker och omständigheter i de numrerade kapitlen kallas i ICD-11 för **baskoder** (*stem codes* på engelska).

Baskoderna består av fyra, fem eller sex tecken (med en punkt efter de första fyra tecknen). Baskoderna har följande struktur:

- Det **första tecknet** – en siffra eller en bokstav – visar vilket kapitel koden hör till. Kapitel 1–9 betecknas med siffror, kapitel 10 och framåt med bokstäver från och med A. Till exempel är 1A00 en kod i kapitel 01, och BA00 en kod i kapitel 11.
- Det **andra tecknet** i koden är alltid en bokstav, för att skilja koderna i ICD-11 från koderna i ICD-10.
- Det **tredje tecknet** är en siffra, vilket förhindrar att koderna oavsiktligt bildar ord.
- De **två tecknen efter punkten** visar att det rör sig om en underkategori, till exempel olika typer eller olika stadier av samma sjukdom.
- Om det **sista tecknet** efter punkten är ett Y eller ett Z, betyder det att koden tillhör en av kapitlets restkategorier; Y står för *andra specificerade* och Z står för *ospecificerade*.
- Bokstäverna O och I används inte i någon position, eftersom de skulle kunna förväxlas med siffrorna 0 och 1.

# Postkoordinering ger möjlighet att kombinera koder

En stor nyhet med ICD-11 är möjligheten att kombinera koder till en gemensam kodsträng, ett **kodkluster**. Dels kan flera baskoder kombineras, dels kan en baskod kompletteras med så kallade **detaljkoder** (*extension codes* på engelska), som är en nyhet i ICD-11. Processen att kombinera koder med varandra och skapa kodkluster kallas **postkoordinering**.

## Postkoordinering ersätter dagger (†)-asterisk (\*)-systemet

Möjligheten till postkoordinering ersätter det system som användes i ICD-10 och ICD-9 för att beskriva manifestation och etiologi. Manifestation symboliserades i dessa klassifikationer med en asterisk (\*), och etiologi symboliserades med ett daggerstecken (†). I ICD-11 skapar man istället ett kodkluster där koden för det tillstånd man vill fokusera på står först, följd av koder som beskriver tillståndets manifestation eller etiologi.

## Detaljkoder kan ge mer information om ett hälsotillstånd

Man kan använda detaljkoder ur kapitel X för att komplettera baskoden med ytterligare information. Detaljkoderna innehåller bland annat information om svårighetsgrad, varaktighet, anatomi, histopatologi eller substanser, medicintekniska produkter etcetera. Detaljkoderna börjar alltid med X.